

ТЕРОРИЗМ ЯК ЗАГРОЗА ЛЮДСТВУ

В даний час проблема тероризму зачіпає не тільки нашу країну, з проблемами тероризму стикається безліч країн. Дана тема постійно присутня на сторінках газет і журналів, в будь-яких новинних телевізійних і радіопрограмах. Тероризм є одним із найсерйозніших викликів світовій спільноті. Сьогодні ми все частіше чуємо про що відбуваються в різних куточках світу терористичних актах.

Можна з упевненістю сказати, що перетворення тероризму в систему було б неможливо раніше через суто технічні обставинам. Виникненню тероризму нового типу сприяв технічний прогрес – винахід динаміту, а також розвиток ЗМІ і способів передачі інформації, зокрема телеграфу. Це багаторазово збільшило пропагандистський ефект терористичних актів [5, с. 122].

У сучасному світі основні методи політичної боротьби терористичних організацій наступні:

- провокування збройного заколоту, повстання або військового перевороту для захоплення влади;
- порушення системи державного управління за допомогою політичних вбивств, шантажу, нагнітання страху, безвиході, відчаю;
- руйнування основ цивілізованого життя і створення хаосу у функціонуванні систем зв'язку і життєзабезпечення, транспортних засобів, роботі організацій і установ сучасного суспільства.

Далеко не всі акти змовницьких, повстанських і екстремістських організацій є терористичними, і навпроти, не всі терористичні дії здійснюються професіоналами-терористами. Взагалі «чистих» терористичних рухів дуже мало. Більшість з них – організації, які вдаються не тільки до тактики тероризму.

Характерні риси міжнародного тероризму: – Військово-технічний аспект. Для тероризму характерні вкрай жорстокі форми збройного насильства. Типовими методами є вбивства, вибухи в поїздах, метро і авіалайнерах, вибухи автомашин, захоплення заручників і розправа з ними, посилка поштою міні-пасток, масові побоїща.

Часто використовується новітнє автоматична зброя, портативний і високоефективне аж до протитанкових і зенітних ракет. Не відчуваючи нестачі в озброєнні і вибухівку, терористи вміло використовують досягнення сучасної техніки і технології, включаючи радіотелевізійну апаратуру, комп'ютерну техніку. Збройне насильство, необмежене географічними рамками, без чіткої лінії фронту, необмежене жодними нормами, скритність в підготовці операцій, їх несистематичний характер, – все це дало можливість Б. Дженкінса сформулювати тезу: «Тероризм – це новий вид війни». Звичайно, не можна ототожнювати війну і тероризм, але вони тісно пов'язані і переходять один в одного [2, с. 130].

Нерідко намагаючись представити свою діяльність як «військові дії», терористи прагнуть також залишити за собою більш прийнятний в очах громадської думки імідж «партизан», «борців за свободу», «повстанців». – Морально-психологічний аспект. Загальнолюдські моральні норми не існують для сучасного тероризму.

Він заперечує основне право людини – право на життя. Відомий англійський дослідник П. Вілкінсон пише, що терор кардинально відрізняється від інших видів насильства не просто жорстокістю, а вищим ступенем аморальності, нерозбірливості у засобах і некерованістю. Гранично широкий круг політичних і громадських діячів, що потрапляють в орбіту терору. Одночасно до розряду «символів режиму» зараховуються люди найрізноманітніших професій, які займають різні місця на сходинах суспільного життя.

Протягом ряду років йшло розширення форм терористичної активності, відбувався відмова від будь-якого самообмеження при виборі місця, часу і способів нападу. Жертвами терористів все частіше виявлялися випадкові люди, більш частими ставали масові побоїща [3, с. 56].

Одна з основних завдань терористичних організацій – масова деморалізація населення. «Сценарій залякування», як правило, продумується і ідеологічно обґрунтовується. Він включає не тільки стрілянину, вибухи бомб, але також манеру поведінки, часто незвичайний одяг і маски, войовничу риторику, психологічний пресинг. Все робиться для того, щоб викликати жах і замішання у широкої публіки. Аморальність терористів підкреслюється тим, що іноді найжорстокіші злочини скоюються

заради досягнення зовнішнього ефекту, якого нерідко добиваються за допомогою засобів масової інформації. Терористам необхідна можливо велика аудиторія, максимальний відгомін, широкий резонанс [4, с. 140].

Вони зазвичай припускають і пророкують реакцію політичних партій і урядів, широкій громадськості. Ця реакція часом важливіше для терористів, ніж вбивство наміченої жертви.

Юридичний аспект тероризму постачає чимало труднощів в силу відсутності однозначного розуміння феномену і складності його відмежування від кримінальної злочинності і різних форм визвольної боротьби. Безсумнівно, тероризм кримінальний за своєю природою, але які насильницькі акти є терористичними?

Складність розрізнення зрозумілий «терорист» і «борець за свободу», обумовленість підходу до цього питання ідеологічними позиціями протягом ряду років багато в чому блокували антитерористичну діяльність ООН та інших міжнародних організацій. Існують і інші юридичні проблеми.

Так, кидаючи виклик державі, суспільству, міжнародній громадськості, тероризм одночасно прагне максимально використовувати весь комплекс громадянських і політичних прав, що надаються цим же державою – привернути до себе увагу і співчуття, інтегруватися в міжнародно-правовий і юридичний простір сучасної цивілізації, забезпечити захопленням терористам статус «військовополонених».

Також в контексті зв'язку «терорист – держава» юристи-міжнародники виділяють проблему сукупного суб'єкта тероризму, що тягне за собою розгляд нових аспектів юридичної відповідальності таких суб'єктів. На даний момент відповідальність фізичних осіб-терористів не поширюється на державу, яке до певної міри ініціює передумови і умови для появи і ескалації тероризму, цільної структури його матеріально-технічного забезпечення [1, с. 146].

Таким чином, існує думка, згідно з яким введення сукупного суб'єкта тероризму значно підвищить ефективність міжнародного антитерористичного права. У цьому випадку сукупний суб'єкт включає фізичних осіб, винних у скоєнні міжнародного злочину – терористичних акцій – і несучих міжнародну кримінальну відповідальність, а також держава, яка зазіхнув або проігнорувало принципи міжнародного права націй,

і держава, яка організувала або підтримало відповідна дія в формі терористичних актів.

При цьому держави можуть нести додатково матеріальну і політичну відповідальність. Представляється також надзвичайно важливим розгляд суб'єктів тероризму не як абстрактних понять, а цілком конкретних людей, що володіють багатьма характеристиками: психологічними, соціальними, віковими, гендерними та іншими. Саме віковий і гендерний аспекти представляють нову тенденцію в сучасному терористичний рух, яка вимагає більш пильної уваги як дослідників, так і соціуму в цілому [3, с. 54].

В даний час проблематика тероризму все активніше і активніше обговорюється світовою спільнотою. Підстави для такої підвищеної уваги безперечно є. І в першу чергу, в зв'язку з цим треба згадати суспільну небезпечність тероризму. Він, як правило, пов'язаний з великомасштабним застосуванням насильства, від якого страждають десятки і сотні людей. По-друге, ряд проблем, з якими зіткнулося світове співтовариство, їх гострота і поки ще практична нерозв'язність роблять цілком обґрунтованим вкрай несприятливий прогноз розвитку явища і реальну можливість здійснення в світі нових великомасштабних терористичних актів.

Джерела:

1. Антипенко В. Визначення відповідальності за тероризм. *Право України*. 2003. № 5. С. 145–148.
2. Бардін О. Предісторія і генезис тероризму. *Людина і політика*. 2004. № 2. С. 130–144.
3. Богомолів О. Політичний іслам. *Політика і час*. 2003. № 12. С. 52–66.
4. Гупта-Діпак К. Тероризм та політичне насильство: як їх розуміти. К. Основи. 2010. 400 с.
5. Державна політика протидії тероризму: пріоритети та шляхи реалізації : збірник матеріалів «круглого столу» / За ред. М. Г. Гуцало. К. НІСД, 2011. 120 с.

Науковий керівник – к.ю.н., доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Канєнберг-Сандул О. К.